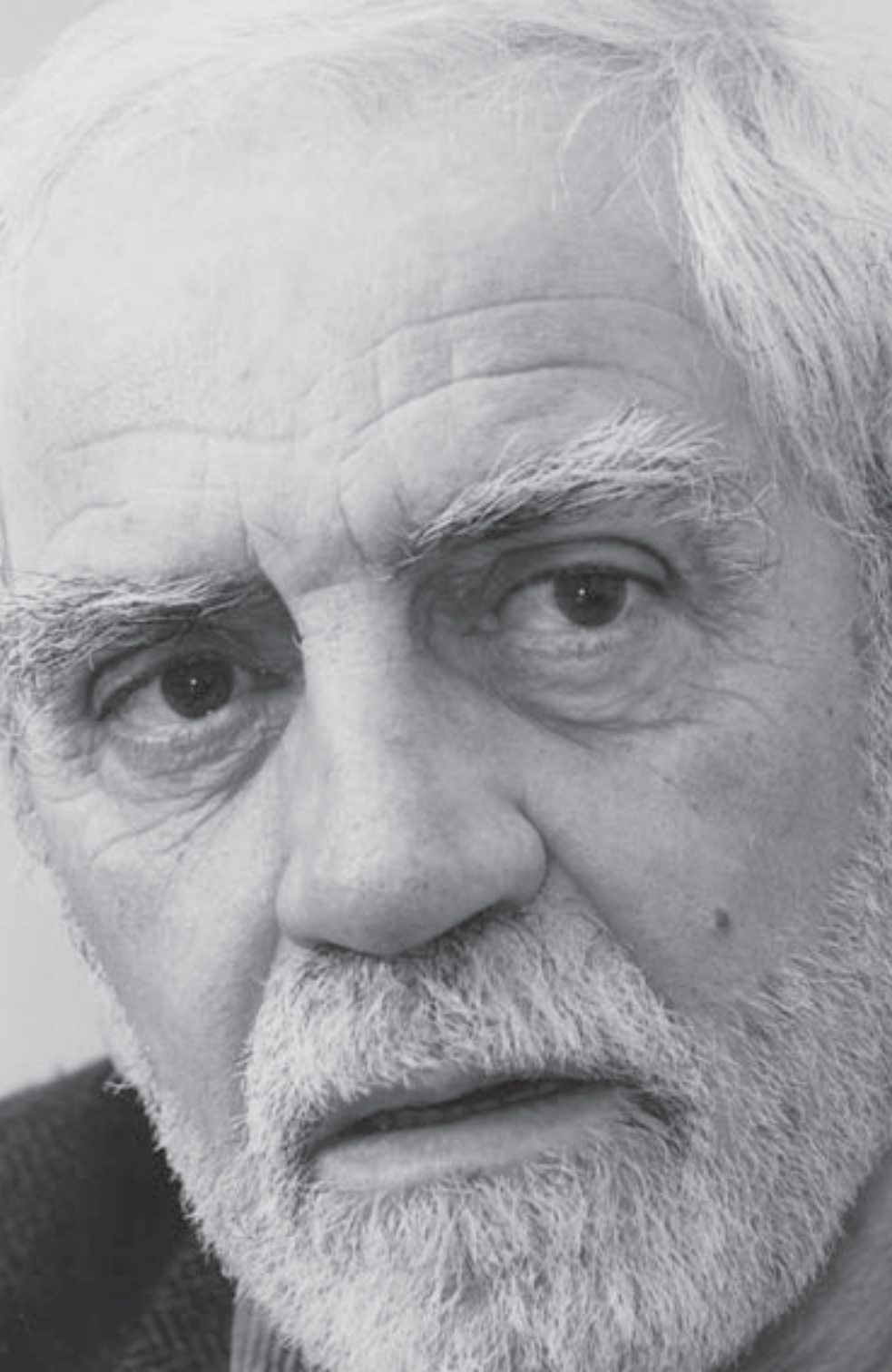

Libuše Koubská / Jiří Stránský

MŮŽEŠ-LI UDĚLAT RADOST, MUSÍŠ

Libuše Koubská /
Jiří Stránský
**MŮŽEŠ-LI
UDĚLAT RADOST,
MUSÍŠ**

Vyšehrad

Copyright © Libuše Koubská, Jiří Stránský, 2012

ISBN 978-80-7429-299-6

ÚVODEM

Ke knížce rozhovorů jsme se se spisovatelem Jiřím Stránským sešli poprvé v jednom deštivém, studeném únorovém dopoledni. Přijel pro mě gentlemansky autem, že prý bych jejich ulici napoprvé obtížně hledala. Byl po nemoci, která ho zle potrápila, ale tvářil se jakoby nic. Jako by mu nebylo osmdesát let, během nichž mu osud předesťel výjimečně pohnuté, drsné a dramatické životní události. Jako by utíkáni hrobníkovi z lopaty bylo běžným sportem.

Pohublý, ale svižný, každou chvíli vybuchující smíchem. Už při prvním setkání jsem pochopila, že připravenou osnovu, bodák, nástin směřování otázek si můžu strčit za klobouk. Jiří Stránský je vypravěč, příběh stíhá příběh, historiky se větví, nečekané pointy evokují další nečekané asociace...

Sklapla jsem blok a poslouchala příjemně naléhavý, bezprostřední hlas, který jsem dosud znala jen z rádia, když tam před časem Jiří Stránský po ránu četl své fejetony.

Pak jsem do vily na pražské Ořechovce chodila pravidelně každý čtvrtek. Naslouchala, nahrávala na magnetofon, prohlížela si knihy, obrazy, fotografie rodiny a přátel na stěnách, stáda figurek koníčků. Občas jsem se přece zeptala.

Poznala jsem sympatickou dceru Jiřího Stránského Kláru, která přicházela vyprat prádlo, a když se se svým tátou loučila, vždycky se tak něžně objali, jak by to mělo mezi rodiči a dětmi být.

V zimě posedávala na větvích před okny hejna důstojných havranů, s prudkým jarním sluncem se na cípku trávníku mezi viaduktem a zahrádkářskou kolonií objevila od hlavy k patě potetovaná dvojice milenců. V bloku jsem měla zapsáno, že jen

jedna věc v životě může být první. Že nejjednodušší je mluvit pravdu. Také, že spisovatel není dovoleno všechno. Občas mě vyváděly z míry odpovědi typu, ale to jsem přece už všechno napsal ve Zdivočelce, v Oblouku, ve Starci a smrti, ve Štěstí, v Aukci, v Tiché poště ... „Ale tohle by měl být rozhovor s vámi, ne s vašimi knížkami,“ bránila jsem se. Jiří Stránský už byl ovšem jinde, už se nadechoval: „A tenhle příběh jsem vám ještě nevyprávěl, ten se vám bude líbit!“

Natočených kazet přibývalo. Pak rozkvetly magnolie a Jiří telefonoval z motolské nemocnice, z plicního oddělení, z jednotky intenzivní péče, že se mu vrátil zápal plic. Během půl roku už čtvrtý. Ve špitále pobyl třicet sedm dní, bylo to s ním velmi vážné, málem umřel. Ale i tam měl u ruky laptop a nepřestal psát své pravidelné fejetony pro Mladou frontu Dnes. Byl pořádně zdrchaný, těžce se mu dýchalo, ale při návštěvě mi pyšně hlásil, že ani na jipce pro něj nepřipadá v úvahu, aby se nepostavil, když potřebuje na záchod. Obklopen novinami pozorně sledoval dění. Jako veškerá prostředí v jeho životě – dětství a mládí ve velmi vzdělané a vysoce společensky postavené rodině, od jednadvaceti let pak vězení, lágry, uranové doly, práce v dělnických profesích či u benzinové pumpy – i nemocniční prostředí ho inspirovalo ke psaní. V tomto případě k aktuálnímu komentování dohadů o poslanecké imunitě. Pár dní poté, co ho propustili domů, napsal do svého mladofrontovního fejetonu mimo jiné i tohle: ... *protože tam ve špitále, aby mě zbavili pneumokoka na plicích, do mě prali pod tlakem všechna různá antibiotika, mám teď takzvaného zaracha, tj. že nesmím mezi lidi a ještě musím mít cosi jako rodinné kurátory. To proto, že ona antibiotika způsobila, že jsem bez imunity. Což mě logicky muselo přivést k porovnání sebe (jistěže ne co do důležitosti) s poslanci a senátory. Jakých – například – antibiotik by bylo třeba, aby o své imunitě přišli, aniž by jim z toho Ústavní soud mohl či nemohl pomoci. Nebo: na jak dlouhou dobu by museli mít domácí vězení a s jakými kurátory, a kdo by odpovědně stanovil, že už se jejich imunita obnovila...*

Když mě v nakladatelství Vyšehrad o knižní interview s Jiřím Stránským požádali, byla to pocta, ale zároveň závazek. Už tu přece existuje Srdcerváč, před sedmi lety vydaný rozhovor,

který s ním vedl Jan Lukeš, podrobné resumé spisovatelova života a díla. Nakonec jsem si řekla, že v tomto případě by mohlo jít spíš o resumé názorů, postojů, životních zkušeností člověka, o němž filmař Pavel Juráček kdysi prohlásil: „Jiří Stránský je člověk do nepohody; musím se ho držet, protože sám už sílu čelit osudu postrádám.“

Člověk do nepohody – vstřícný, pohotový, trochu romantik, optimista s vlohou brát si pro sebe z událostí a lidí vždy spíš to lepší než horší. Statečný a se silnou vůlí. S rodinným heslem Můžeš-li udělat radost, musíš! Kdo z nás by někoho takového nepotřeboval nablízku?

Když to nejde osobně, proč ne alespoň prostřednictvím knížky. Při její přípravě mi jednou Jiří Stránský – už nevím, v jaké souvislosti – řekl: „Je-li vám někdy těžko, špatně, smutno, zima, narovnejte se! Hned vám bude líp.“

Měl pravdu, účinkuje to.

Libuše Koubská

Politika a naděje

■ Vnuk premiéra a kluk ve stáji ■ Rytíř se sociálním cítěním ■ Prezident českého PEN klubu ■ Optimista, který sází na fungující rodinu a na nastupující generaci.

Narodil jste se doslova se zlatou lžičkou v puse, do milionářské rodiny. Po tatínkovi, významném pražském advokátovi Karlu Stránském, jste navíc rytíř Stránský ze Stránky a Greifenfelsu. Jaké to bylo vyrůstat v takovém prostředí?

Byla to opravdu velkoburžoazie jako bejk, jak rád říkávám. Ale přes to všechno jsem měl v sobě odmalička sociální citění, díky svému dědečkovi z maminciny strany Janu Malypetrovi, který byl sedlák, velkostatkář, a zároveň člověk se smyslem pro sociální fair play.

Dědeček Jan Malypetr, prvorepublikový předseda vlády, čelný představitel Republikánské strany českého venkova čili agrárníků, tedy naprosto pravcový politik?

Ano, právě tehle agrárník mě vychovával v hlubokém sociálním přesvědčení. Deputátníci, jejichž zbídačelostí komunisti argumentovali, tak tihle deputátníci u dědečka na statku v Klobukách měli za první republiky rádio a lednici. To rádio bylo krystalkové a do lednice se dovážel led z pivovaru – mluvíme o třicátých letech minulého století. Ani jsem nedupal, když babička přišla do obrovské kuchyně, aby rozdělovala mzdu v naturáliích čili deputát. Měla tam obrovskou hroudu más-

la, koše vajec, hory špeku. Váha tam ale nebyla. Deputátnice přicházely a babička se jich ptala, kolik čeho potřebují. A ony říkaly, vejce ještě mám, máslo už mi schází...

To byl zosobněný ideál komunismu.

Kdykoliv jsem k deputátníkům přišel, nebyl jsem vnuk jejich pána, ale ten kluk, kterej je furt špinavej. Byl jsem grázl, všude jsem lezl. Přál jsem si stát se sedlákem. Protože jsem pořád toužil po koních, dědeček mě o prázdninách poslal k sousednímu statkáři a tam jsem každé ráno ve čtyři vstával a kydal hnůj a ošetřoval koně.

Ale ještě k dědečkovi Malypetrovi, kterého jsem velice miloval. Je taková slavná historka, tradovaná u nás v rodině, jak jsem jako úplně malé dítě na návštěvě v Lánech odmítl stisknout ruku prezidentovi Masarykovi. Byli jsme u něj na návštěvě a mě mrzelo, že můj dědeček není taky takový krásný, vysoký, štíhlý elegán jako TGM. Masaryk ke mně napřáhl ruku a řekl: „Tak co, ogare?“ A já prý se k němu otočil zády a šel pryč. Asi jediný člověk na světě, kdo tohle udělal.

Až po dědečkově smrti jsem se dozvěděl, že jsem zřejmě byl jeho nejoblíbenější vnuk, sice syčák, ale jediný, který se ho dovedl ptát a naslouchal mu. Aspoň v rodině se to říkalo.

Jaký vlastně máte vztah k majetku, k penězům?

Protože jsem po otci ze šlechtické rodiny, i když jen z nízké šlechty, vím, že je bezpečně jeden faktor, který charakterizuje lidi modré krve: povinnost ošetřovat a zmnožovat svůj majetek, ale ne pro své vlastní dobro, nýbrž pro dobro dalších generací. Tohle by měl dělat také náš stát, jenže to bohužel nedělá.

Když si vezmete všechny zdejší významné staré šlechtické rody, počínaly si tak, myslely na své vnuky a pravnuky. Sám jsem to měl se vztahem k majetku těžké, kriminál mě poznamenal. Máte-li deset let jako jediný majetek kartáček na zuby, těžko se srovnáváte s čímkoliv dalším navíc.

Moji bratři, kteří emigrovali a oba dva byli švýcarští občané, přivyklí kapitalismu, přišli po listopadu 1989 s nápady,

z nichž se mi protáčely panenky. Chápal jsem sice, že by nám majetek měl být vrácen jako dědicům; zároveň jsem cítil, že to všechno vybudoval můj táta, že sám jsem se o to nijak nezasloužil. Peníze z toho stejně žádné nebyly. A ty, které jsem vydělal Zdivočelou zemí, jsem svěřil své ženě, ona byla architektka, tak si mohla alespoň přestavět naši chalupu v jižních Čechách podle svého, viděl jsem, jakou jí to dělá radost.

V nějakém interview pro noviny jste jednou řekl, že jako šéf zahraničního oddělení Českého literárního fondu, prezident Českého centra Mezinárodního PEN klubu a předseda Rady Národní knihovny jste peníze uměl úspěšně shánět, i když to občas dost bolelo; že jste se o spisovatele dobře staral. V roli prezidenta českého PEN klubu jste účinkoval třináct let. Od roku 1992. Hned v devadesátém čtvrtém se v Praze konala velká událost – Světový kongres PEN klubu. Jaké to tenkrát bylo?

Velkolepé. Účastnilo se pět set padesát delegátů, spousta hvězdných spisovatelských osobností. Z Londýna přijel tehdejší prezident Světového PEN klubu Donald Harwood, spisovatel a dramatik – u nás známý především hrami Garderobiér a Na miskách vah, dále americký dramatik a esejista Arthur Miller, anglický dramatik českého původu Tom Stoppard, nigerijský nositel Nobelovy ceny za literaturu Wole Soyinka, jeden z nejznámějších německých spisovatelů Günter Grass...

Ten ovšem letos v dubnu pobouřil celý svět svou kontroverzní básní Co je zapotřebí říci, v níž obvinil Izrael z držení jaderných zbraní, kterými může vyhladit Írán. Odsoudil Izrael, že tím ohrožuje křehký světový mír, kritizuje Německo, že poskytlo Izraeli jadernou ponorku. Co si o tomhle Grassově textu myslíte? V roce 1994 jste právě jako šéf PEN klubu Grassovi předal Cenu Karla Čapka, byl jedním z jejích prvních laureátů.

Byl to nápad Václava Havla, abychom na kongresu tuhle cenu udělili významným světovým spisovatelům, kteří pomáhali disidentům – a PEN klub s tím souhlasil. Mezi dalšími adepty byl například William Styron. Ale těmi úplně prvními

byli Günter Grass a Phillip Roth. Mimo jiné i proto, že jeden je Němec a druhý Žid, zdálo se nám to jako výmluvná symbolika.

Jak si na Güntera Grasse vzpomínáte? Jaký byl?

Trochu morous, který ale rád stál ve světle reflektorů a zároveň nechtěl dávat interview. A vždycky se snažil o to, aby si přihrál vlastní polívčičku. Tím mi začal být protivný.

Když se pak po čase veřejně přiznal ke svému členství v Hitlerjugend, podotkl jsem k tomu jen, že se jeho knihy už tolik neprodávají, takže potřeboval eroberung. A báseň, co v ní teď obviňuje Izrael, je stejného rodu. Zase potřebuje na sebe upozornit. Přitom se vyslovuje k něčemu, o čem nemá ponětí, co viděl z ponorky a ještě se zataženým periskopem.

Je čestným členem našeho PEN klubu, ale vyloučit ho nemůžeme, nemáme institut vyloučení nebo vyhození. Navrhl jsem, aby se k tomu PEN klub vyjádřil, aby to odsoudil. Ale PEN klub je opatrný, jediný enfante terrible jsem já. Ještě básník Pavel Šrut, ten se taky velice rozčílil.

Jak se vůbec díváte na příležitostnou, případně angažovanou poezii? Na protestsongy? Teď máme zrovna novinku Davida Kollera a Barbory Polákové, píseň Jsme v prdeli a můžem si za to sami.

Neměl jsem angažovanou poezii nikdy rád. Ani prvorepublikovou, ani poválečnou. A to, co psával Pavel Kohout nebo Zdeněk Mahler, se mi vysloveně přičilo.

Vyrostl jsem v jiném prostředí, to mi pomohlo držet si nadhled díky vzdělanosti rodičů. A pak samozřejmě ta zkušenost milionářského synka, který spadl s celou svou rodinou hubou do sraček a hodně dlouho trvalo, než se z nich vyhrabal.

Ale vy jste se taky ptala na protestsongy. Mně se ten Kollerův a Polákové líbil. Protože jsou to inteligentní lidi a cítím v tom, že nejde o prvoplánovou naštvanost, ani o konjunkturalismus. Prostě za sebe řekli, co si myslí.

Nepřežil se už PEN klub, má ještě nějaký význam, prestiž?

Určitě má. Především jeho Výbor pro vězněné spisovatele, který monitoruje perzekuce po celém světě. Občas se povede někoho vyrvat na svobodu. Nebo vůbec nějak pomoci. Současný prezident českého PEN klubu Jiří Dědeček se například vydal na Kubu a rozdával tam disidentům počítače, tak tak pak vyklouzl.

Vraťme se přece ještě zpátky na legendární světový spisovatelský kongres v Praze.

Kromě spousty hvězd byl jedním z panelistů také Timothy Garton Ash, britský politolog a historik, vynikající znalec středního Evropy. Sprátelili jsme se, čehož si považuju.

Tehdy jsme taky nabídli členství v PEN klubu Václavu Klausovi, který v té době byl skvělý esejista. Už druhý den jsme spolu měli problém. Recepce byla na Hradě, Václav Havel si na tom dal záležet. A Klaus, aby nezůstal pozadu, na druhý den pozval delegáty k sobě do sídla premiéra do Lichtenštejnského paláce na Kampě. Ale hned to zvorál, protože jak se chtěl odlišit, vyhlásil, že na rozdíl od Hradu je Lichtenštejnský palác menší, takže se tam všech pět set padesát delegátů nevejde a aby tedy ze svých řad vybrali delegace, že tam pustí jen dvě stě lidí. Oni se ale na něj vykašlali, vzali to útokem, přijeli tam autobusy. Já jsem jim nebránil a nastal konflikt. Klaus dorazil pozdě a když zjistil, že se do svého vlastního baráku nevejde, začal křičet, kde je ten, co to tady šéfuje? Ani mě nepojmenoval. Tak jsem taky zakřičel, že jsme spolu nepásli krávy! Osočil mě z komplotu s Václavem Havlem.

Nemáme se s Václavem Klausem v lásce.

Onehdy mi volal můj milý slovenský kamarád Milan Lasička – často si telefonujeme – a on se do telefonu dlouze smál. Pak z něj vypadlo, že spolu s Tomášem Janovicem, aforistou a básníkem, taky mým přítelem, jak tak chodívají spolu do Carltonu v Bratislavě na koňak a vymyšlejší blbosti, zase něco stvořili. Tentokrát na základě článku v týdeníku Respektu, kde bylo napsáno, že se Klaus, až skončí s prezidenstvím, chystá založit svou stranu, kde bude mít Ladislava Bátoru

a Janu Bobošíkovou a podobné zjevy. Takže této straně Lasica s Janovicem vymysleli stranický pozdrav. A ten že zní: Těpéro! Tak jsem to hned vepsal do jednoho svého fejetonu v Mladé frontě Dnes.

Těpéro je roztomilé, ovšem vliv, jaký má Václav Klaus na českou společnost, už tak legrační není. Třeba jeho – když to řeknu hodně eufemisticky – euroskepticismus, jeho podpora výše zmíněným reprezentantům ultrapravice a populismu jsou na pováženou. Vás to neznepokojuje?

Díky tomu, že pořád chodím do škol, za středoškoláky, za vysokoškoláky, jsem optimista. Mladá generace s nimi zamejte, věřte mi! Už je docela znám, vždyť to jsou už desítky, ne-li stovky škol, které jsem navštívil a vyprávěl jim svoje veselé historky ze svého věznění. Třeba, jak jsem coby politický vězeň seděl v cele s patnácti vrahy. Bylo nás v ní šestnáct a já jediný jsem byl nevrh... Na konci jsou ovšem ty historky často hodně kruté, ono to těm dětem postupně dochází. Bývá tam plno, jdu tam na hodinu a protáhne se to na tři, studenti se úzasně dobře ptají. Zatím jsem nezaznamenal, že by se někdy nudili, nedávali pozor. Jak jsem už řekl, začínám zvesela, sám sebe trochu shazuju a shazuju svoje trpění. Vždycky se jim v úvodu omluvím, že jsem fosil. Ale kdybych nebyl, nemohl bych o tom všem vyprávět.

Ale teenagerové přece považují za fosily i čtyřicátníky. Takže jestli je vám čtyřicet nebo osmdesát, to už je z jejich hlediska úplně jedno.

To je možná pravda, ale jen trochu. Kdybyste viděla, jací jsou, jak uvažují, jak jsou propojení prostřednictvím internetu. Začátkem prosince loňského roku jsem byl na univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Tam mi studenti o přestávce oznámili, že si hodlají ozkoušet volby na nejbližších krajských a senátních. Dokonce mají spočítáno, že by dovedli založit novou stranu s oněmi dvanácti až patnácti procenty, které rozhodují volby.

Na mnoha českých vysokých školách se nyní konal Týden neklidu. Studenti i mnozí jejich učitelé stávkovali, demonstrovali, protestovali proti zásahům zvenčí do akademického světa, proti ministroví školství, který navrhl školné. Prezident Václav Klaus jim vzkázal, že jsou paraziti. Co si o tom myslíte?

Mě Týden neklidu nepřekvapil. Bylo to na spadnutí. Také mi několik studentů telefonovalo, nebo poslalo emaily: „Vy byste měl jít s námi!“ A jedna holka mi sdělila, že mi to hlásí, abych viděl, že nekecali, když mi při přednášce říkali, že se hodlají do veřejného života vehementně zapojit.

Vy v nich očividně spatřujete naději.

Ano. Nebudu říkat, že jistotu, ale oni opravdu všemi svými počiny probouzejí předchozí generace z letargie.

Co je k tomu vede?

Jsou rozhořčení. Nadto jsou také vesměs zklamaní ze svých rodičů.

Rodiče dnešních gymnazistů – ti se většinou narodili v polovině šedesátých let...

Ano, to jsou lidé, kteří zažili na plné pecky normalizaci, vyrůstali v ní. Jejich děti mi kladou – opakuje se to naprosto pravidelně – dvě otázky: A proč jste se proti tomu režimu nepostavili, proč jste se nevzbouřili? A proč mi o tom doma nikdo nic nevyprávěl? Tak musím začít s tím, co to byl strach, což se týká ještě víc jejich prarodičů než jejich rodičů. Proč mi náš děda o tom nikdy nic neřekl? Přitom je stejně starý, jako jste vy, říkají mi ti studenti. Vysvětluju jim, že jejich děda s babičkou museli nějak uživit svoje děti, že museli najít nějaký způsob soužití s režimem, i když s ním třeba nesouhlasili. Ale že někteří s ním i souhlasili.

Před pár lety, zrovna se chystaly volby, jsem se ptal gymnazistů, koho budou volit. Jeden kluk řekl, já asi budu volit komunisty, abych naše doma nakrknul. Ale to teď už neslychám, rozdíl pěti šesti let je neuvěřitelný!

Před šesti lety pyšně líčili, že jezdí o prázdninách do Ameriky a do Jižní Afriky, zatímco dnes se mladí vydávají na Kavkaz. A nejen to, vědí, že musejí být odolnější. A taky už odsuzují konzum svých rodičů. Což je půvabné, protože přitom mají všechny ty svoje iPody a iPady. A to jsem nemilosrdnej: „Taky bych byl takhle kritickej – mít to všechno, co máte vy...“

Ale tenor všeho, co ty děti říkají, je, že jim vadí, že se jim rodiče nevěnují. Přitom jsem celoživotně přesvědčen, že se většina věcí daří, když funguje rodina. U nás doma platí zákon o radosti. Ten zní: Když můžeš udělat radost, tak musíš!

Premiér Jan Malypetr mezi prezidentem Masarykem a sociálnědemokratickým předsedou Senátu Františkem Soukupem na nádvoří Pražského hradu. Foto archiv J. S.

Otec Jiřího Stránského v sokolském kroji.

JUDr. Karel Stránský, rytíř ze Stránky a Greifenfelsu byl také vlastenec a nadšený sokol, člen předsednictva České obce sokolské a starosta malostránského Sokola.
Foto archiv J. S.

S americkým spisovatelem Edgarem Lawrenceem Doctorowem na Světovém kongresu PEN klubu v Praze v roce 1994. Foto archiv J. S.

S německým spisovatelem Güntherem Grassem na Světovém kongresu PEN klubu v Praze v roce 1994. Na Grasse si Jiří Stránský vzpomíná, že byl trochu morous, který ale rád stál ve světle reflektorů. Foto archiv J. S.

JMENNÝ REJSTŘÍK

- Adamíra, Jiří 62
Ash, Timothy Garton 17
- Balabán, Jan 89
Balík, Karel 33, 35, 88
Balíková, Jitka 34, 40
Bátora, Ladislav 17
Bělohradská, Hana 72
Beneš, Edvard 31
Bobošíková, Jana 18
Bočan, Hynek 103
Borůvková, Blanka 29
Brežněv, Leonid 102
Browning, Robert 73
Brynych, Zbyněk 72
Bystrovová, Marta 92
- Čapek, Karel 75
- Dědeček, Jiří 17
Dejdar, Martin 60, 103
Diviš, Ivan 62, 100
Duka, Dominik 105
Dvořáček, Miroslav 90
Dyk, Viktor 73
- Falerski, František Bonny 65
Fischerová, Daniela 92
- Forman, Matěj 29, 44
Forman, Miloš 42
Forman, Petr 29, 42, 43
Formanová, Antonie 42
Formanová, Emílie 42
Formanová, Josefína 42
Formanová, Klára 29, 42
- Gorbačov, Michail 71
Grass, Günter 15, 16
- Hakl, Emil 89
Haman, Aleš 88, 90
Harwood, Donald 15
Havel, Ivan 68, 69
Havel, Václav 15, 17, 30, 40,
66, 67, 77, 68, 86, 100, 101,
103
Havlová, Olga 69
Hemingway, Ernest 71, 87
Heydrich, Reinhard 31
Hodrová, Daniela 89
Holubová, Eva 62
Hrabal, Bohumil 87
Hromádka, Eduard 39
- Chadimová, Karla 70
Churchill, Winston 33

- Janoušek, Pavel 90
 Janovic, Tomáš 17
 Jungmann, Milan 72
 Juráček, Pavel 9, 71
- Kačer, Jan 62
 Kantůrková, Eva 72
 Karfík, Vladimír 92, 94
 Kesler, Zdeněk 39, 66
 Klaus, Václav 17, 19, 101
 Klíma, Ivan 94
 Knap, Josef 60
 Kesler, Zdeněk 39, 66
 Kocáb, Michael 69
 Kohout, Pavel 16, 66, 67
 Koller, David 16
 Kosík, Karel 67
 Krupička, Jiří 63, 65, 90
 Krupičková, Ada 64
 Kryl, Karel 100
 Křelina, František 60
 Kubišová, Marta 70
 Kundera, Milan 90
- Lasica, Milan 17, 75
 Lederer, Jiří 101
 Lukeš, Jan 9, 107
- Mahler, Zdeněk 16
 Maleček, Josef 39
 Malypetr Jan 13, 14
 Maryška, Milan 30
 Masaryk, Tomáš Garrigue 14
 Mašín, Ctirad 99, 100
 Mašín, Josef 99, 100
 Mečiar, Vladimír 101
 Miller, Arthur 15
 Montaigne, de Michel 89
- Moserová, Jaroslava 77
 Motejl, Otakar 74
- Novák, Jan 100
 Novotný, J. A. 72, 73
- Pahlaví, Rezá 103
 Palach, Jan 100
 Passer, Ivan 73
 Paumer, Milan 100
 Pavlíček, František 72, 73, 75
 Pecka, Karel 39, 66, 85
 Pernický, Rudolf 66
 Poláková, Barbora 16
 Potměšil, Jan 62
 Prokop, Michal 92
- Rádl, Emanuel 104
 Roth, Phillip 16
 Rotrekl, Zdeněk 39, 66
 Rychman, Ladislav 73
- Satinský, Július 76
 Sedláček, Tomáš 59
 Sládek, Miroslav 66
 Soynka, Wole 15
 Stivín, Jiří 73
 Stoppard, Tom 15
 Strachota, Karel 30
 Stránská, Božena 75, 76, 68
 Stránská, Jitka 34, 38, 60, 62,
 68, 101
 Stránská, Mariana 42
 Stránský, Jan 42
 Stránský, Karel 13, 68
 Stránský, Martin 42
 Styron, William 15
 Suchařípa, David 104

Svoboda, Ludvík 33, 34

Šalda, František X. 90

Šiktanc, Karel 72

Šimečka, Martin 106

Škácha, Oldřich 70

Škvorecký, Josef 36, 62, 71, 89

Špalek, Jakub 75

Šrut, Pavel 16

Štroblová, Jana 62

Tigrid, Pavel 91

Topol, Jáchym 89

Tříška, Jan 70

Vaculík, Ludvík 67

Vančura, Vladislav 75

Vašáryová, Emilie 37, 102

Vavrečka, Hugo 68

Viklický, Emil 62

Vlk, Miloslav 91

Wernisch, Ivan 72

Zahradníček, Jan 60, 61, 67, 101

Žantovská, Hana 72

OBSAH

Úvodem – – – 7

Politika a naděje – – – 11

Paměť, rodina a ženy – – – 27

Kamarádi, učitelé i ti druzí – – – 57

Psaní, čeština a spisovatelé – – – 83

Emigranti, Čechoslováci a pánbůh – – – 97

O autorech – – – 109

Jmenný rejstřík – – – 114

Libuše Koubská / Jiří Stránský
MŮŽEŠ-LI UDĚLAT RADOST, MUSÍŠ

Fotografie Dana Mojžíšová, Oldřich Škácha,
Libuše Ludvíková, Ondřej Němec,
Martin Stránský a archiv Jiřího Stránského
Obálku s použitím fotografie Dany Mojžíšové
a grafickou úpravu navrhl Vladimír Verner
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
roku 2012 jako svou 1111. publikaci
Vydání první. AA 3,33. Stran 120
Redakčně zpracovala Blanka Koutská
Odpovědná redaktorka Marie Válková
Vytiskla tiskárna PBtisk, s. r. o.
Doporučená cena 248 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-299-6